Vikipeedia

Inari saami keel

Inari saami keele põline levikupiirkond on tähistatud kaardil numbriga 7.

Inari saami keel (Inari saami keeles *anarâškielâ*) on uurali keelte rühma kuuluv saami keel, mida kõneleb umbes 400 inimest Soomes Inari järve ümbruses.

Emakeelena kõneles aastal 2008 kokku 279 inimest Inari saami keelt.[1]

Inari saami keelt õpetatakse keelepesas, lasteaias ja algkoolis.

Inari saami keeles ilmub ajaleht Anarâš ja ajakiri Kierâš.

Uurali keelkonna kõigile keeltele omaselt on Inari saami keel soovõrdne, selles puudub grammatiliselt sugu.

Sisukord

Põline leviala

Inari saami keelt on kõneldud ja kõneldakse praeguse Inari valla järgmistes külades (soomekeelsed nimed sulgudes):

- Njellim (Nellim)
- Avveel (Ivalo)
- Menišjävri (Menesjärvi)
- Riemâšjuuhâ (Repojoki)
- Mosshâš (Tirro)
- Aanaar markkân (Inari)

Lehekülg E. W. Borgi kirjutatud 1859. aastal ilmunud Inari-saamikeelsest aabitsast

- Kaamâs (Kaamanen)
- Áákšujävri (Aksujärvi)
- Čovčjävri (Syysjärvi)
- Ijjävri (Iijärvi)
- Čevetjävri (Sevettijärvi)
- Päärtih (Partakko)[2]

Inari saami keel on koos soome keele, koltasaami keele ja põhjasaami keelega Inari valla ametlik keel.

Inari saami tähestik

A a	(Â â)	B b	C c	Č č	D d	Đ đ	E e
F f	G g	H h	I i	J j	K k	L l	M m
N n	Ŋ ŋ	O o	P p	R r	S s	Š š	T t
U u	V v	Y y	Z z	Ž ž	Ä ä	(Á á)	

Grammatika

Asesõnad

Inari saami keeles on kolm isikuliste asesõnade arvu: ainsus, kaksus ja mitmus. Need käänduvad järgmistes käänetes: nominatiiv (nimetav), genitiiv (omastav), akusatiiv (sihitav), illatiiv, lokatiiv, komitatiiv (kaasaütlev), abessiiv, essiiv (olev) ja partitiiv (osastav) ning samuti nende käänete mitmuse vormides.

		nominatiiv		**genitiiv**
Ainsuse esimene isik	mina	**mun**	minu	**muu**
Ainsuse teine isik	sina	**tun**	sinu	**tuu**
Ainsuse kolmas isik	tema	**sun**	tema	**suu**
Kaksuse esimene isik	meie kaks	**muoi**	meie kahe	**munnuu**
Kaksuse teine isik	teie kaks	**tuoi**	meie kahe	**tunnuu**
Kaksuse kolmas isik	nemad kaks	**suoi**	nende kahe	**sunnuu**
Mitmuse esimene isik	meie	**mij**	meie	**mii**
Mitmuse teine isik	teie	**tij**	teie	**tii**
Mitmuse kolmas isik	nemad	**sij**	nende	**sii**

Noomenid

Inari saami keele noomenid käänduvad üheksas käändes kahes arvus: ainsuses ja mitmuses. Käänded on nominatiiv (nimetav), genitiiv (omastav), akusatiiv (sihitav), illatiiv, lokatiiv, komitatiiv (kaasaütlev), abessiiv, essiiv (olev) ja partitiiv (osastav).

Verbid

Inari saami keele verbid pöörduvad kõigis üheksas isikus ja kõigis ajavormides. Aegu on neli: olevik, lihtminevik, täisminevik ja enneminevik.

Vaata ka

- Inari saamid
- Petter Morottaja

Viited

1. Alueellisia kieliä tai vähemmistökieliä koskeva eurooppalainen peruskirja. Peruskirjan soveltaminen Suomessa. 4. valvontakierros A. Asiantuntijakomitean peruskirjaa koskeva raportti B. Euroopan neuvoston ministerikomitean suositus peruskirjan soveltamisesta Suomessa (http://www.coe.int/t/dg4/education/minlang/Report/EvaluationReports/FinlandECRML4_fi.pdf). Euroopa Nõukogu, Strasbourg, 14.3.2012. (Kasutatud 15.12.2016.)
2. Kielâ (http://www.samimuseum.fi/anaras/anaraskiela/kieli/kieli.html). Anarâš. Inarinsaamelaiset. The Inari Sámis. Sámi musea Siida & Anarâškielâ servi, 2006. (Kasutatud 29.12.2016.)

Kirjandus

- Erkki Itkonen: *Inarilappisches Wörterbuch*. Lexica societatis fenno-ugricae: 20. Suomalais-Ugrilainen Seura. Helsinki. ISBN 951-9019-94-4.
- Pekka Sammallahti, Matti Morottaja: *Säämi-suoma sänikirje. Inarinsaamelais-suomalainen sanakirja*. Girjegiisá. Ykkösoffset Oy, Vaasa 1993. ISBN 951-8939-27-6.
- Marja-Liisa Olthuis: *Kielâoppâ*. [Inari] : Sämitigge, 2000.
- Kari Østmo: *Sämikielâ vieres kiellân vuáđuškoovlâst*. Helsinki : Valtion painatuskeskus, 1988.

Välislingid

Vikisõnastiku artikkel: **Inari saami keel**

Vikisõnastiku kategooria: **Inari saami**

Inari saami Vikipeedia projekt Vikiinkubaatoris

Saami keeled

lõunasaami keel – Ume saami keel – Pite saami keel – Lule saami keel – põhjasaami keel – Inari saami keel – Kemi saami keel † – koltasaami keel – Akkala saami keel † – Kildini saami keel – turjasaami keel